



COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ

П'ЯТА СЕКЦІЯ

СПРАВА "ГОГІН ПРОТИ УКРАЇНИ"

(Заява № 10398/04)

РІШЕННЯ

СТРАСБУРГ

11 грудня 2008 року

Це рішення стане остаточним за обставин, викладених у п. 2 статті 44 Конвенції.
Воно може підлягати редакційним виправленням.

У справі «Гогін проти України»

Європейський суд з прав людини (п'ята секція), засідаючи палатою, до складу якої увійшли:

п. Пеер Лоренцен (Peer Lorenzen), Голова,
п. Райт Маруст (Rait Maruste),
п. Карел Юнгвірт (Karel Jungwiert),
п. Володимир Буткевич (Volodymyr Butkevych),
пані Ренате Ягер (Renate Jaeger),
п. Марк Віллігер (Mark Villiger),
пані Миряна Лазарова-Трайковська (Mirjana Lazarova Trajkovska), судді,
та пані Клаудія Вестердік (Claudia Westerdiek), Секретар секції,
після обговорення за зачиненими дверима 18 листопада 2008 року,
вносить таке рішення, що було прийняте того ж дня:

ПРОЦЕДУРА

1. Справа порушена за заявою (№ 10398/04), поданою до Суду проти України відповідно до статті 34 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі — Конвенція) громадянином України паном Валерієм Адольфовичем Гогіним (далі — заявник) 26 лютого 2004 року.
2. Уряд України (далі — Уряд) був представлений його Уповноваженим — п. Ю. Зайцевим.
3. 18 вересня 2007 року Голова п'ятої секції вирішив направити заяву Уряду та розглядати питання щодо прийнятності та суті заяви одночасно (пункт 3 статті 29 Конвенції).

ЩОДО ФАКТІВ

I. ОБСТАВИНИ СПРАВИ

4. Заявник, 1962 року народження, проживає у місті Дебальцеве Донецької області, Україна.

A. Невиконання рішень суду, постановлених на користь заявника

5. 15 липня 1998 року Докучаєвський міський суд зобов'язав державне підприємство Шахту «Южнодонецька-3» (далі — підприємство-боржник) сплатити заявнику заборгованість із заробітної плати та інших платежів у сумі 2147,72 грн¹. Іншим рішенням, ухваленим у ту саму дату, суд зобов'язав підприємствоборжника сплатити заявнику 312,11 грн² відшкодування за втрачений заробіток та внести зміни до трудової книжки щодо дати та причини звільнення.
6. 1 вересня 1998 року зазначений суд зобов'язав компанію-боржника сплатити заявнику 949,90 грн³ відшкодування за втрачений заробіток та інші виплати. Суд знову постановив внести зміни до трудової книжки заявника щодо дати звільнення.
7. 6 січня 1999 року Докучаєвський міський суд зобов'язав компанію-боржника сплатити заявнику 1438,42 грн⁴ відшкодування за втрачений заробіток та інші виплати, а також внести зміни до трудової книжки щодо дати звільнення.
8. 26 лютого 1999 року цей самий суд зобов'язав компанію-боржника виконати рішення від 15 липня 1998 року.

¹ Приблизно 923 євро.

² Приблизно 134 євро.

³ Приблизно 316 євро.

⁴ Приблизно 303 євро.

9. 1 жовтня 1999 року суд зобов'язав компанію-боржника надати заявнику квартиру, як це було передбачено у трудовому контракті. 4 березня 2002 року за клопотанням заявника суд змінив спосіб виконання рішення від 1 жовтня 1999 року: замість надання квартири він зобов'язав компанію-боржника сплатити заявнику 13 137 грн⁵.

10. Усі зазначені вище рішення суду набрали законної сили. Відділом державної виконавчої служби Вугледарського міського управління юстиції (далі — відділ ДВС) було відкрите виконавче провадження.

11. 22 лютого 2000 року відділом ДВС було повідомлено заявнику про зупинення виконавчого провадження у зв'язку із порушенням процедури банкрутства щодо заявника.

12. У вересні 2003 року заявник звернувся до Вугледарського міського суду з позовом до відділу ДВС про відшкодування шкоди, завданої у зв'язку із невиконанням зазначених вище рішень суду. 10 червня 2004 року суд відмовив у задоволенні позову щодо бездіяльності відділу ДВС. 26 серпня 2004 року апеляційний суд Донецької області скасував це рішення та направив справу до суду першої інстанції на новий розгляд. За твердженням заявника, це провадження досі триває.

В. Цивільне провадження за позовом до КП «Донецькоблводоканал» та Докучаєвського управління водопровідно-каналізаційного господарства

13. Заявник орендував будинок, який належав пану Ч. У грудні 2001 року заявник звернувся до суду з позовом до ДОКП «Донецькоблводоканал» та Докучаєвського управління водопровідно-каналізаційного господарства, в якому вимагав 2000 грн⁶ компенсації моральної шкоди, завданої внаслідок незадовільного постачання води в будинок, який він орендував. Заявник також вимагав перерахування вартості платежів, які він сплачував за воду.

14. 13 вересня 2002 року Докучаєвський районний суд задовольнив позовні вимоги заявника частково. 5 грудня 2002 року апеляційний суд Донецької області скасував це рішення та направив справу на новий розгляд до того ж суду в іншому складі.

15. 6 травня 2003 року Докучаєвський районний суд задовольнив позовні вимоги заявника частково та присудив йому 1000 грн компенсації моральної шкоди. 21 липня 2003 року апеляційний суд Донецької області скасував це рішення та направив справу на новий розгляд до Докучаєвського районного суду в іншому складі.

16. 13 серпня 2003 року голова Докучаєвського районного суду звернувся до апеляційного суду Донецької області із заявою про передачу справи заявника до іншого суду, оскільки його суд складається тільки з двох суддів, які вже розглядали справу заявника. 19 серпня 2003 року апеляційний суд передав справу заявника на розгляд до Волноваського районного суду.

17. Тим часом заявник оскаржив ухвалу апеляційного суду від 21 липня 2003 року. 15 червня 2005 року Верховний Суд відхилив касаційну скаргу заявника.

18. 8 лютого 2006 року пана Ч. було залучено до участі у справі як третю особу. 22 лютого 2006 року він заявив клопотання про зупинення провадження у справі заявника, оскільки Докучаєвський районний суд розглядав справу за його позовом до КП «Донецькоблводоканал» та результат цього провадження міг вплинути на розгляд справи заявника. У цю ж дату суд задовольнив клопотання пана Ч. 31 травня 2006 року Докучаєвський районний суд повернув позовну заяву пану Ч., оскільки справа була не підсудна цьому суду. 23 липня 2006 року Волноваський районний суд поновив провадження у справі заявника.

19. 7 листопада 2006 року Волноваський районний суд задовольнив позовні вимоги заявника частково та присудив йому 200 грн⁷ компенсації моральної шкоди. 13 березня 2007 року апеляційний суд Донецької області залишив це рішення без змін.

⁵ Приблизно 2968 євро.

⁶ Приблизно 417 євро.

⁷ Приблизно 32 євро.

20. 19 вересня 2007 року Верховний Суд відхилив касаційну скаргу заявника.
21. За матеріалами справи із приблизно сорока одного призначеного судового засідання сім було відкладено із-за відсутності представників відповідачів або за їх клопотанням. Чотири судові засідання були відкладені у зв'язку із відсутністю обох сторін; чотири — у зв'язку із відсутністю заявника або за його клопотанням; одне — у зв'язку із хворобою судді.

С. Провадження за позовом до Волноваської податкової адміністрації

22. 29 березня 2002 року посадовою особою Волноваської податкової адміністрації на заявника було накладено штраф у розмірі 170 грн, оскільки він невчасно подав декларацію про податок на додану вартість.

23. У травні 2002 року заявник подав скаргу до Докучаєвського районного суду.

24. 22 липня 2002 року скаргу заявника було передано до Волноваського районного суду, який повернув її, оскільки справа була підсудна господарським судам. 4 листопада 2002 року та 29 серпня 2003 року апеляційний суд Донецької області та Верховний Суд відповідно залишили без змін ухвалу суду першої інстанції.

D. Відмова допустити заявника у кримінальне провадження в якості захисника як фахівця в галузі права

25. 2 березня 2004 року слідчим Дебальцевського МВ УМВС України у Донецькій області заявника було залучено до участі у кримінальній справі як захисника для надання правової допомоги неповнолітньому Б., якого було обвинувачено у вчиненні грабежу. 5 березня 2004 року прокурор міста Дебальцеве скасував постанову слідчого про залучення заявника у провадження. 16 березня 2003 року мати Б. розірвала договір із заявником про надання правової допомоги.

26. Заявник стверджував, що заступник голови апеляційного суду Донецької області дав вказівку, що фахівці в галузі права, які не мають свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю, не можуть бути залучені у провадження як захисники.

II. ВІДПОВІДНЕ НАЦІОНАЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО

27. Відповідне національне законодавство викладено у рішеннях «Сокур проти України» (Sokur v. Ukraine, № 29439/02, пп. 17–22, 26 квітня 2005 року) та «Войтенко проти України» (Voytenko v. Ukraine, № 18966/02, пп. 20–25, 29 червня 2004 року).

ЩОДО ПРАВА

I. СТВЕРДЖУВАНЕ ПОРУШЕННЯ ПУНКТУ 1 СТАТТІ 6 КОНВЕНЦІЇ ЩОДО НЕВИКОНАННЯ РІШЕНЬ СУДУ

28. Заявник скаржився на те, що органи державної влади не виконали рішення суду, постановлені на його користь. Він посилався на пункт 1 статті 6 Конвенції, який передбачає таке:

Пункт 1 статті 6

«Кожен має право на справедливий і публічний розгляд його справи упродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом, встановленим законом, який вирішить спір щодо його прав та обов'язків цивільного характеру...»

A. Щодо прийнятності

29. Уряд зазначив, що до 1 жовтня 1999 року заявник не звернувся із заявою про відкриття виконавчого провадження за рішеннями, які винесені на його користь, тому він не вичерпав національні засоби юридичного захисту.

30. Заявник не погодився.

31. Суд нагадує, що не слід вимагати від особи, на користь якої в результаті судового провадження прийнято рішення у справі, відповідачем в якій є держава, надалі ініціювати виконавче провадження для того, щоб отримати належне за рішенням суду (див., наприклад, рішення у справах «Метаксас проти Греції» (Metaxas v. Greece, № 8415/02, п. 19, 27 травня 2004 року); «Скордіно проти Італії» (Scordino v. Italy (№ 1) [GC], № 36813/97, п. 198, ЄСПЛ 2006-...), а також «Лізанець проти України» (Lizanets v. Ukraine, № 6725/03, п. 43, 31 травня 2007 року)). Тому Суд відхиляє заперечення Уряду.

32. Суд зазначає, що скарга заявника не є очевидно необґрунтованою у значенні пункту 3 статті 35 Конвенції. Він також зазначає, що вона не є неприйнятною з будь-яких інших підстав. Відповідно Суд визнає її прийнятною.

В. Щодо суті

33. Уряд стверджував, що державна виконавча служба вжила всіх необхідних заходів для виконання ухвали суду від 4 березня 2002 року на користь заявника. Уряд також зазначив, що тривалість провадження щодо виконання зазначеної ухвали не була нерозумною, а затримка була обумовлена складним фінансовим становищем підприємства-боржника. Уряд не надав зауважень по суті скарг заявника на невиконання інших рішень, винесених на його користь.

34. Заявник висловив заперечення.

35. Суд вже встановлював порушення пункту 1 статті 6 Конвенції у справах, подібних до цієї (див., серед багатьох інших, рішення у справах «Ромашов проти України» (Romashov v. Ukraine), № 67534/01, пп. 42–46, 27 липня 2004 року, та «Шмалько проти України» (Shmalko v. Ukraine), № 60750/00, пп. 55–57, 20 липня 2004 року).

36. Вивчивши всі аргументи, подані сторонами, Суд вважає, що Уряд не навів жодного факту чи аргументу, який би міг переконати його дійти іншого висновку у цій справі.

37. Таким чином, у цій справі було порушення пункту 1 статті 6 Конвенції.

II. СТВЕРДЖУВАНЕ ПОРУШЕННЯ ПУНКТУ 1 СТАТТІ 6 КОНВЕНЦІЇ У ЗВ'ЯЗКУ ІЗ ТРИВАЛІСТЮ ЦИВІЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

38. Заявник скаржився за пунктом 1 статті 6 на надмірну тривалість цивільного провадження у справі за його позовом до ДОКП «Донецькоблводоканал» та Докучаєвського управління водопровідно+каналізаційного господарства.

А. Щодо прийнятності

39. Уряд не надав свої заперечення щодо прийнятності цієї скарги.

40. Суд зазначає, що ця скарга не є очевидно необґрунтованою у значенні пункту 3 статті 35 Конвенції. Він також зазначає, що вона не є неприйнятною з будь-яких інших підстав. Відповідно Суд повинен визнати її прийнятною.

В. Щодо суті

41. Уряд заперечував проти скарги заявника. Він зазначив, що у справі не було значних періодів бездіяльності, які сталися з вини держави. Уряд також вказав, що справа була складною, а судові органи діяли з достатньою сумлінністю. Уряд зазначив, що саме поведінка сторін обумовила значні затримки у провадженні, а саме: звернення з клопотаннями про витребування додаткових документів та про призначення експертиз, відвід судді у справі, неявка у судові засідання, оскарження судового рішення до судів вищих інстанцій. Зрештою Уряд зазначив, що тривалість провадження у справі заявника не була нерозумною.

42. Заявник не погодився із твердженнями Уряду. Зокрема, він стверджував, що тільки два судових засідання були відкладені з його вини.

43. Суд вказує, що провадження у справі заявника розпочалось у грудні 2001 року та закінчилось 19 вересня 2007 року. Таким чином, воно тривало п'ять років та десять місяців у судах трьох інстанцій.

44. Суд знову нагадує, що розумність тривалості провадження повинна оцінюватись в світлі обставин справи і з урахуванням таких критеріїв: складність справи, поведінка заявника та компетентних органів, важливість предмета розгляду для заявника (див., серед багатьох інших, «Фрідлендер проти Франції» (Frydlender v. France) [GC], № 30979/96, п. 43, ECHR 2000-VII).

45. Суд вказує, що справа стосувалась нескладного спору про постачання води. Відповідно Суд доходить висновку, що предмет спору, який розглядався судом, не можна вважати складним.

46. Щодо тверджень Уряду про те, що заявник був відповідальним за деякі зупинки у провадженні, Суд вважає, що у матеріалах справи немає доказів того, що поведінка заявника значною мірою обумовила тривалість провадження в цілому, оскільки його відсутність на кількох судових засіданнях та звернення з клопотаннями протягом судового розгляду справи не можуть пояснити надмірну тривалість провадження в цілому.

47. Проте, якщо навіть припустити, що деякі періоди затримки у провадженні обумовлені поведінкою заявника, Суд вважає, що надмірна тривалість провадження обумовлена значною мірою поведінкою національних державних органів. У цьому зв'язку Суд, перш за все, звертає увагу на повторний перегляд справи та повернення справи на новий розгляд (див. пункти 14–16). Також Суд вказує на тривалий розгляд Верховним Судом касаційної скарги заявника (див. пункт 17). Зрештою Суд зазначає, що більшість судових засідань були відкладені у зв'язку із поведінкою (клопотання та відсутність) відповідачів у справі — державних підприємств (див. пункт 21).

48. Суд вже неодноразово встановлював порушення пункту 1 статті 6 Конвенції у справах, подібних до цієї (див., наприклад, рішення у справах «Якименко проти України» (Yakymenko v. Ukraine), № 19142/03, пп. 32–39, 29 травня 2008 року; «Головко проти України» (Golovko v. Ukraine), № 39161/02, пп. 61–65, 1 лютого 2007 року).

49. Таким чином, беручи до уваги всі обставини справи, Суд вважає, що тривалість судового розгляду була надмірною та не відповідала вимозі «розумного строку».

Відповідно було порушення пункту 1 статті 6 Конвенції.

III. ІНШІ СТВЕРДЖУВАНІ ПОРУШЕННЯ КОНВЕНЦІЇ

50. Заявник скаржився за пунктом 1 статті 6 Конвенції на несправедливість судового провадження за його позовом до державної виконавчої служби, а також на відмову національних судів розглядати його скаргу на дії Волноваської податкової інспекції та на відмову допустити його до участі у кримінальному провадженні за обвинуваченням Б. у якості захисника. Заявник також скаржився за статтями 13 та 11 Конвенції на відсутність національних засобів юридичного захисту щодо його скарг та на порушення його права на об'єднання відповідно. Нарешті, заявник скаржився за статтею 14 на дискримінацію.

51. Уважно дослідивши зауваження заявника, виходячи з сукупності наявних матеріалів, Суд не встановив в тій мірі, в якій він є повноважним вивчати заявлені скарги, жодних ознак порушення прав і свобод, гарантованих Конвенцією.

52. Таким чином, ця частина заяви повинна бути оголошена неприйнятною, як очевидно необґрунтована, відповідно до пунктів 3 та 4 статті 35 Конвенції.

IV. ЗАСТОСУВАННЯ СТАТТІ 41 КОНВЕНЦІЇ

53. Стаття 41 Конвенції передбачає:

«Якщо Суд визнає факт порушення Конвенції або протоколів до неї і якщо внутрішнє право відповідної Високої Договірної Сторони передбачає лише часткове відшкодування, Суд, у разі необхідності, надає потерпілій стороні справедливую сатисфакцію».

А. Шкода

54. Заявник вимагав 34 996 грн⁸ відшкодування матеріальної шкоди, завданої йому внаслідок невиконання рішень, постановлених на його користь, у період до 1 жовтня 1999 року. Ця сума включала невиконані кошти, присуджені судом, з урахуванням індексу інфляції, а також втрати, які заявник зазнав внаслідок збільшення мінімальної заробітної плати протягом зазначеного періоду. Він також вимагав 86 400 євро відшкодування матеріальної шкоди, завданої невиконанням рішення суду від 1 жовтня 1999 року, порядок виконання якого змінений ухвалою від 4 березня 2002 року. Крім того, заявник вимагав 25 000 євро відшкодування моральної шкоди, завданої йому внаслідок невиконання рішень суду, постановлених на його користь.

55. Нарешті, заявник вимагав 5000 євро компенсації моральної шкоди за тривалий розгляд його позову до комунального підприємства «Донецькоблводоканал» та Докучаєвського управління водопровідно-каналізаційного господарства.

56. Уряд визнав ці вимоги необґрунтованими та надмірними.

57. Суд зазначає, що рішення суду, постановлені на користь заявника, залишаються невиконаними, тому з метою задоволення вимог заявника щодо відшкодування матеріальної шкоди Уряд має сплатити йому суми, які присуджені рішеннями Докучаєвського міського суду від 15 липня 1998 року (два рішення), від 1 вересня 1998 року та 6 січня 1999 року, а також рішенням від 1 жовтня 1999 року, порядок виконання якого змінено ухвалою від 4 березня 2002 року. Щодо інших вимог заявника про відшкодування матеріальної шкоди Суд вважає, що заявник не навів достатніх доводів про існування причинного зв'язку між констатованим порушенням та заявленою матеріальною шкодою. Таким чином, у цьому зв'язку Суд нічого не присуджує.

58. Також Суд вважає, що заявник зазнав моральної шкоди у зв'язку з констатованими порушеннями. Здійснюючи оцінку на засадах справедливості згідно зі статтею 41 Конвенції Суд присуджує заявнику 2600 євро відшкодування моральної шкоди.

В. Судові витрати

59. Заявник не висунув жодних вимог щодо судових витрат. Відповідно Суд нічого не присуджує.

С. Пеня

60. Суд вважає за доцільне призначити пеню на підставі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, до якої має бути додано три відсоткові пункти.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

1. *Оголошує* скарги за пунктом 1 статті 6 Конвенції щодо тривалості провадження та невиконання судових рішень прийнятними, а решту заяви — неприйнятною.

2. *Постановляє*, що було порушення пункту 1 статті 6 Конвенції у зв'язку із невиконанням судових рішень, постановлених на користь заявника.

3. *Постановляє*, що було порушення пункту 1 статті 6 Конвенції у зв'язку із тривалістю цивільного провадження.

4. *Постановляє*, що:

(а) протягом трьох місяців з дня, коли рішення стане остаточним відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції, держава-відповідач має сплатити заявнику:

(і) несплачені суми, які досі належать заявнику до виплати за рішеннями від 15 липня 1998 року (два рішення), 1 вересня 1998 року, 6 січня 1999 року та 1 жовтня 1999 року, порядок виконання якого змінено ухвалою від 4 березня 2002 року, як відшкодування матеріальної шкоди;

⁸ Приблизно 5077 євро.

(ii) 2600 євро (дві тисячі шістсот євро) відшкодування моральної шкоди. Ця сума має бути конвертована у національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу, з урахуванням будь-якого податку, який може бути стягнуто із зазначеної суми;
(b) зі впливом зазначеного тримісячного строку і до повного розрахунку на ці суми нараховуватиметься простий відсоток (simple interest) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в цей період, плюс три відсоткових пункти.

5. *Відхиляє* інші вимоги заявника щодо справедливої сатисфакції.

Вчинено англійською мовою та повідомлено письмово 11 грудня 2008 року відповідно до пунктів 2 і 3 правила 77 Регламенту Суду.

Клаудія ВЕСТЕРДІК
(Claudia WESTERDIEK)
Секретар

Пеер ЛОПЕНЦЕН
(Peer LORENZEN)
Голова